

FEBRUARI 2022

Factsheet Lerarenopleidingen

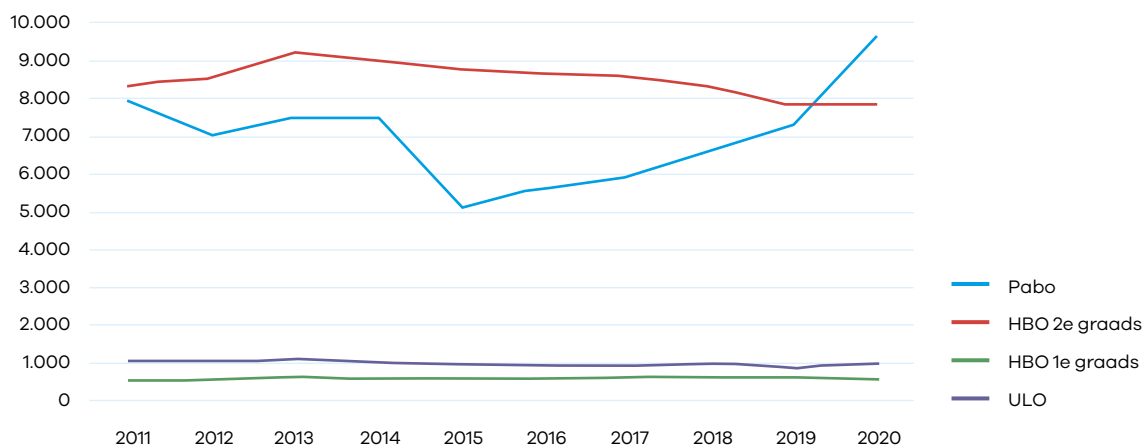

Vereniging Hogescholen

Hogescholen leiden 94,6% van de leraren op. Op ad-, bachelor-, master- en straks ook pd-niveau worden aan hogescholen onderwijsprofessionals opgeleid die in het po, vo en mbo komen te werken. Tweedegraads én eerstegraads. De hbo-lerarenopleidingen staan midden in de samenleving en kenmerken zich door nauwe samenwerking met diverse partners op lokaal, regionaal en landelijk niveau. Naast de samenwerking in de partnerschappen *samen opleiden en professionaliseren* gaat het hierbij ook om samenwerking met integrale kindcentra, bedrijven en gemeenten.

In dit factsheet zal worden ingegaan op de huidige ontwikkelingen op het gebied van lerarenopleidingen. De hbo-sector neemt als grootste lerarenopleider de verantwoordelijkheid om op het gebied van instroom, professionalisering en beroepsbeeld bestuurlijke en sectorale afspraken te maken en daar invulling aan te geven. De hoofdlijnen daarvan staan hier vermeld.

Ontwikkeling instroom lerarenopleidingen

Tendrapportage Arbeidsmarkt Leraren po, vo en mbo 2021 (december 2021)

Actieplan duurzaam werken in het onderwijs

De VH en de lerarenopleidingen ondersteunen het actieplan *Duurzaam werken in het onderwijs* en geven uitwerking aan verschillende onderdelen hiervan. De kwaliteit van het onderwijs staat of valt met de kwaliteit van de onderwijsprofessional. Goed onderwijs staat ook aan de basis van gelijke kansen voor iedereen. Om binnen het onderwijs verzekerd te zijn van voldoende en goed opgeleid personeel, is een goed functionerende onderwijs-arbeidsmarkt nodig. Daarvoor moeten de beroepen in het primair en voortgezet onderwijs en het mbo voldoende uitdagend zijn. Het perspectief moet zijn dat het onderwijs de beste mensen aantrekt én behoudt. Het is een maatschappelijk relevant en mooi beroep, met diverse mogelijkheden voor verdieping of verbreding (bv. meerdere bevoegdheden). Voor de lerarenopleidingen betekent dit dat zij met behoud van kwaliteit meer maatwerk bieden voor alle instromers. Hiervoor is landelijk een helder en minder versnipperd aanbod nodig. Zijinstromers krijgen een op maat gesneden traject dat recht doet aan ieders kennis en vaardigheden.

In het actieplan hebben de betrokken sectororganisaties de volgende afspraken gemaakt:

- om de aantrekkelijkheid van het beroep te vergroten wordt een inspirerend beroepsbeeld ontwikkeld;
- het beroepsbeeld vormt de basis van een raamplan voor de lerarenopleidingen;
- er wordt een landelijk dekkend netwerk ingericht van circa 7 educatieve regio's voor een effectief arbeidsmarktbeleid en een krachtige infrastructuur voor kennisontwikkeling en -benutting;
- er is landelijke sturing nodig.

Gezamenlijke claim sectororganisaties

Om het bovenstaande te realiseren vragen de gezamenlijke sectororganisaties om de volgende investeringen:

- structurele bekostiging van *Samen Opleiden en Professionaliseren*: verruimen van het huidige jaarlijkse budget voor *Samen opleiden*, oplopend tot € 95 miljoen in 2029 (dit wordt onderbouwd door ECBO-onderzoek uit 2021);
- het koppelen van partnerschappen *Samen Opleiden en Professionaliseren* aan een duurzame kennisinfrastructuur en het inbedden daarvan in educatieve regio's: structureel € 85 miljoen per jaar (Let op, dit is alleen mogelijk als er ook extra geïnvesteerd wordt in professionalisering en ontwikkeltijd voor alle onderwijsprofessionals. Hiervoor is een substantiële, aanvullende investering nodig, waarbij de sectororganisaties denken aan 2% van de lumpsum.);
- een transitiebudget voor de uitwerking, organisatie en landelijke regie van o.a. een gestandaardiseerde database met actuele cijfers voor de educatieve regio's, om scherper te kunnen sturen: € 5 miljoen per jaar voor een periode van 3 jaar.

Bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen

Het ministerie van OCW heeft met de VH en UNL in oktober 2020 het bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen gesloten. Hierin laten de lerarenopleidingen een ambitieus programma zien dat bijdraagt aan:

- het beter en meer op maat opleiden van aankomende leraren;
- het verder professionaliseren van ervaren leraren;
- het beter benutten van eerder verworven competenties en intensievere (regionale) samenwerking tussen hbo- en wo-lerarenopleidingen.

Een eerste concrete resultaat betreft de regionale samenwerking tussen hbo – en wo – lerarenopleidingen die heeft vorm gekregen in 7 regionale en 2 landelijke allianties. Iedere regio kent eigen problematieken (tekorten versus krimp), wat per alliantie resulteert in andere

ambities en prioriteiten. Er wordt o.a. ingezet op gezamenlijke werving en doorverwijzing en assessmentcentra, een regionaal onderwijsloket en een regionale onderzoeksagenda. Met peer-reviewsessies met partners uit de alliantie en hun partners uit de regio verbeteren de allianties hun plannen. In april 2022 starten de allianties met de uitvoering van de plannen.

Bevorderen zijinstroom

FastSwitch is een traject dat de zijinstroom van nieuwe leraren bevordert: via dit programma kunnen switchers in korte tijd starten met een leer-werktraject dat hen klaarstoomt voor bijvoorbeeld een carrière in het onderwijs (het programma betreft ook andere sectoren). Een pilot hiervoor is nu in ontwikkeling. Een extra stimulans hierbij is het werken met leeruitkomsten: wat een leraar moet kennen en kunnen, staat vast, maar hoe, waar en in hoeveel tijd niet. Dit leidt tot meer maatwerk in het opleiden in en met de praktijk en het kan ertoe leiden dat leraren sneller aan de slag kunnen.

Professionalisering bestaande leraren

Een leven lang ontwikkelen is belangrijk voor leraren. In de praktijk betekent dit bv. de mogelijkheid om een tweede bevoegdheid te behalen, een hoger kwalificatieniveau (master) of een andere vorm van professionele ontwikkeling.

Pilot microcredentials

Op dit moment loopt de pilot microcredentials. Een microcredential is een eenheid (van leeruitkomsten) waaraan een voor instellingen en daarbuiten zelfstandige (h)erkenbare waarde wordt gekoppeld, bv. een uitbreiding van de bevoegdheid van een leraar. In het geval van microcredentials hoeft niet meer een volledige lerarenopleiding afgerond te worden en het stelt lerarenopleidingen in staat om sneller te anticiperen op de ontwikkelingen in het onderwijsveld. Deze ontwikkeling bevordert het loopbaanperspectief van leraren en tevens wordt de inzetbaarheid van bestaande leraren vergroot.

Lerarenbeurs

De lerarenbeurs heeft bij de professionalisering van leraren (en in het verhogen van het kwalificatieniveau) een belangrijke rol. Aandachtspunt is dat de regeling tot 2023 loopt. De beurs geeft de leraar regie over zijn of haar eigen beroepsvorming en carrière. Verder blijkt dat leraren m.b.v. de lerarenbeurs meer kennis bezitten, breder inzetbaar zijn, meer loopbaanmogelijkheden hebben, meer werkplezier en een hoger salaris hebben. Zowel vanuit het brede perspectief van leven lang ontwikkelen als het concreet versterken van het beroepsbeeld van leraren is het heel belangrijk dat de lerarenbeurs blijft behouden.

Lerarenopleidingen op alle niveaus

Op alle niveaus binnen het hbo worden onderwijsprofessionals opgeleid. Hieronder de verdeling per EQF:

- 5 = onderwijsondersteuner, zoals de ad pedagogisch educatief professional voor po en de ad educatief professional beroepsonderwijs voor mbo;
- 6 = leraar voortgezet onderwijs (tweedegraads lerarenopleiding), leraar po (pabo);
- 7 = leraar voortgezet onderwijs (eerstegraads lerarenopleiding), master educational needs, master leren en innoveren, masteropleiding schoolleider;
- 8 = leraar voortgezet of primair onderwijs Professional Doctorate onderwijs.

Er zal een pilot *Professional Doctorate Onderwijs: Leren & Professionaliseren* starten. Deze pilot wordt uitgevoerd in een consortium van verschillende hogescholen. Met de PD komt meer aandacht voor de vormgeving en verduurzaming van innovatieve concepten voor leren en professionaliseren. De PD helpt te voorzien in een behoefte voor kort-cyclische innovatie en direct toepasbare handelingskennis.

Onderzoek

Er zijn landelijk 88 lectoraten ingesteld op het gebied van onderwijs en verdeeld over diverse onderzoeksonderwerpen. De nadruk ligt hierbij op leren en professionaliseren van leraren, docenten, opleiders en schoolleiders. Er is hierbij aandacht voor effectieve vakdidactiek, lees- en rekenonderwijs, diversiteit en inclusie, werken en leren met ICT.

Actieplan pabo

Specialisatie jonge en oudere kind

Hogescholen onderzoeken in pilotprojecten op verzoek van OCW hoe binnen de bestaande brede pabo-opleiding het lesgeven aan jonge en oudere kinderen als specialisatie kan worden versterkt. Al langer bestaat de (politieke) wens om de pabo meer te specialiseren naar leeftijdsgroepen, vooral voor het jonge kind. Een splitsing van de pabo's is volgens de lerarenopleidingen aan hogescholen niet nodig en kan zelfs belemmerend werken als het gaat om doorlopende leer- en ontwikkellijnen. Bovendien zou je hiermee de brede inzetbaarheid van leraren in het basisonderwijs verliezen in tijden van hoge tekorten die voorlopig ook nog niet weg zijn. De aanpak van het lerarentekort is een grote prioriteit. Brede inzetbaarheid en het aantrekkelijk maken van het beroep voor mannen (specialisatie voor het oudere kind i.c.m. een brede inzetbaarheid) zijn stappen om het arbeidsmarkttekort aan leraren aan te pakken.

Het in 2021 gestarte Landelijk Expertisecentrum Jonge kind versterkt in co-creatie tussen de beroepspraktijk, de wetenschap (lectoraten en leerstoelen) en de lerarenopleidingen de jonge kind-expertise. Verder worden ook de slaagkansen van een expertisecentrum voor het oudere kind onderzocht, i.s.m. de tweedegraads opleidingen.

Inclusiever toetsings- en toelatingsbeleid

Pabo's gaan anders om met toelating. In het actieplan staan afspraken over een informerende toets aan de poort. Deze heeft tot doel om in kaart te brengen wat de leerbehoefte van studenten is en waar gedurende de opleiding aan gewerkt kan worden. Ook gedurende de opleiding zullen studenten getoetst worden op bv. rekenvaardigheid, door de inzet van de rekentoets *wiscat pabo*. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat het niveau van de pabo's en het diploma onverminderd hoog blijft. De verandering betreft enkel een verschuiving van een toelatingstoets voorafgaand aan de opleiding naar toetsen als leerinstrument.

Het borgen van het gevraagde kennis- en vaardigheidsniveau vindt tijdens de opleiding plaats. Het informeren en inzetten van de toelatingstoetsen voor de vakken aardrijkskunde, geschiedenis en natuur & techniek wordt op twee manieren uitgewerkt:

- 1 Werk maken van pilots *mbo-keuzedeel Voorbereiding pabo*, waarin de gevraagde kennis voor de poort van de opleiding is geborgd in het toelidend onderwijs. Deze pilots worden in nader bepalen regio's in samenwerking tussen lerarenopleiding en mbo-instellingen vormgegeven.
- 2 Daarnaast wordt werk gemaakt van een experiment, waarbij toelatingstoetsen voor de poort worden afgenomen om de student te informeren over zijn/haar kennisniveau. Op grond hiervan kan de student, eenmaal binnen de opleiding, zich gericht bekwamen op de nog te realiseren onderdelen.